

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 1. soboto v mesecu kot priloga „Naš. Listu“ in velja posebej prejemana na leto 3 K.

Leto II. V Ljubljani, 7. mal. travna 1906. Št. 4.

Uredništvo „Slovenske Gospodinje“ je v Ljubljani, Mestni trg št. 17 a v a

Vstajenje.

Spisal Pavel Bourget.

Dočasi, žalostno je stopala Elizabeta pl. Fresen po poti gozdnega griča, na katerem je stala njena vila. Sedla je na skalovino, s katere je bil krasen razgled na širono morje ter celo vrsto holmov Provençe. Okolica je bila divna. Daleč naokrog so zelenele nenekano visoke smreke, tupatam se je dvigala kaka datljeva palma, agava ali yucca. In to orientalsko pomladansko sliko je izpopolnjeval in blažil glas zvončka, ki je donel iz bližnje kapele. Naznanjal je, da je to krasno marčevo jutro, ki je danes v čarobnem soglasju z naravo, praznovalo zmago ljubezni nad smrtjo...

Žal, da je bil prav ta dvojni praznik v naravi in cerkvi, ki je navdajal mlado gospo v tem divnem velikonočnem jutru z britko otožnostjo. Nje milo zroče modre oči, ki so postale vsled obilnega plakanja skoraj motne in mrtve, so zlati žarki krasnega dne takorekoč ranjali. Vsak udarec zvona je bolestnejše obsenčil njeno čelo. Izgubila je sina — edinega sina — jedva pred štirimi meseci; in njena srčna rana je krvavela tem bolj, ko je gledala novovzbujajočo se naravo, katere nje dragi André ne sme več videti. Srce se jej je krčilo pri vsakem udarcu, ki je vabil k molitvi Boga, v katerega je izgubila vso vero, odkar jej je vzel edinega otroka.

Nenadna smrt šestletnega dečka, ki je umrl za pljučnico, je bila za mlado ženo bridka izkušnja... Pred desetimi meseci je odpotoval njen soprog Ludvik pl. Fresen v orijent. Takrat ga je spremila v Toulon do njegove ladije, kjer je — po srečno doživelih tednih dopusta — zopet začel opravljati službo poročnika. Kako nesrečna soproga je bila takrat in kako blažena mati! Sedaj pa jo je ločilo tisoč in tisoč milj od moža, po katerega tolažilnih besedah in opori je tako hrepenela. Kdaj se zopet povrne, da jej da stari pogum, vero v Boga ter jo opomni njenih dolžnosti... dolžnosti!

Ko se je poročila s pomorskim častnikom, je bilo sočutje do otrok prve njegove žene odkritosrčno. Trudila se je nad vse, da nadomesti otrokoma mater,

tako da otroka še vedela nista, da nimata prave matere.

Oh, zakaj ni sedaj več tako... zakaj?... Tam za zadnjimi hišami mesta leži v mali dolini pokopališče. Takrat je imela toliko poguma, da je spremila svojega malega Andréja k zadnjemu počitku, in danes je slišala še vedno, kako je zdrsnila rakev na tesno napetih vrveh v zemljo... Divja bol je ranjala od tedaj njeno srce. Zaman je izkušala ubraniti se je, vedno in vedno se je porajala...

Otrokoma svojega moža pa nikakor ni mogla odpušiti, da sta radostno skakala okrog, se veselila, brbljala, skratka, da sta si sploh upala živeti, dočim je moral mali André, njen otrok, ležati v mrzlem grobu. Včasih se jej je zdelo — in takrat jo je vselej morila pekoča vest — da sovraži ta otroka, kakor da sta vzela malemu delež življenja, solnca in gorokote. Kadar sta jo klicala, »mamá«, tedaj se jej je vzbudilo nenaravno brezsrčno hrepenenje, da bi jima zaklicala: »Molčita, saj nisem vajina mati!«... Nihče, nihče več naj bi je ne klical s tem sladkim imenom, kajti usteca, ki so edino imela pravico do tega, so umolknila za večno...

Prav to jutro se je vzbudila ogorčenost do pastorkov še z večjo silo kot kdaj prej. Hotela jima je — kakor vsako leto — sama vročiti pisanice; čimbolj se je namreč množilo njeno sovraštvo do teh otrok, tem bolj se je trudila, da bi skrila ta čut pred njima. Deček je dobil uro, deklica pa zlato verižico s križcem... O Bog, kako sta otroka s svojo nedolžno živo radostjo bridko ranila njeno srce!... Pred njenimi očmi se je pokazal blede obrazek s steklenimi očmi. Z vso trdno voljo, s katero je razpolagala, je zatrla v sebi ihtenje, ki se jej je hotelo izviti iz prsi. Potem se je umaknila na to skalovino, da bi bila sama s svojimi bolečinami ter je poslala otroka k maši.

V srečni tišini krasne okolice pa je postajala srčna bolest nesrečne matere čim dalje hujša, in ogorčenost ter sovraštvo do otrok sta se vedno bolj večali. Čutila je, da je to krivično, a vendar ni mogla drugače. Otroka nista zaslužila sovraštva mačehe, njena želja po osveti ni bila osnovana, toda ali je ona zaslužila, da jej je smrt ugrabila sina?... Skoraj bi bila postala žena, ki

Zahtevajte Zvezdno cikorijo!

je bila nekoč tako pobožna in čednostna, in je celo vsled svoje železne volje še vedno taka, v svoji globoki bolesi hudoben demon, zdraženo, zdivjano bitje, v katerega srcu se je rodila mahoma grda želja: »Oh, da bi tudi kateri teh pastorkov umrl!«

V srcu mlade žene so odmevale te besede, v katerih se je izražala velikost njene nesreče, in zgrozila se je nad njimi, vstala je ter si pogladila z roko čelo, da bi prepodila zle misli. Urnih korakov je stopala po stezah parka, da bi ušla krasni okolici, svojim pastorkom in sebi. Prehodila je najtemnejše poti parka, bežala je pred seboj, pred svojimi mislimi; toda njene misli so šle ž njo. V srcu pa jej je ostalo sovraštvo, ki se jej je zdelo v njeni razdraženosti skoraj upravičeno. Medtem ko je še vedno hodila naokrog, se je izvršil v njeni glavi sklep. Čemu igrati nadalje ulogo ljubeznive matere? Saj je vse samo lažnjiva komedija! ... Zakaj bi se ne iznebila teh otrok, ko stori to več pravih mater? Poslati dečka v zavod in deklico v samostan, to je vendar zelo enostavno. Potem bi vsaj ne bila prisiljena poslušati njiju veselo in brezskrbno brbrajočega glasu, njiju radostnega smeha, ki je njeno bolest še večal in množil. Otroka sicer ne bi bila srečna, Güy je skrajno občutljiv in Alice je nežna ter slabotna; tesno življenje v zavodu bi ju mučilo. Toda saj trpe tudi drugi otroci — zakaj naj bi bila Güy in Alice izjema? Toda prvi ženi je prisegel Ludvik pl. Fresen na smrtni postelji, da obdrži otroka vedno pri sebi. In potem je prevzela to dolžnost Elizabeta. Da bi sedaj prisego prelomila? Oglasila se jej je vest ter se branila tega. Toda naglo se je vzbudila v njenem srcu zopet mačeha ... Da bi bila otroka izgnana iz očetove hiše, to je bila pokojni ženi na smrtni postelji najstrašnejša misel; Elizabeta pa je občutila sedaj bridko veselje, da bi se maščevala nad pokojnico, katere otroka smeta živeti.

In oče? ... Res, kaj poreče soprog k njeni odločitvi? Ah, kaj, rekla mu bode, da sta postala otroka predivja, da bi ju mogla nadvladati s svojimi slabotnimi močmi. To ne bi bila končno nikaka laž. Güy je jako nagle jeze, Alice pa zelo rada ugovarja. Da, otroka sta jej zrastle preko glave, nič več ju ne more obdržati v hiši.

* * *

Ko si je dejala mlada gospa »sklenjeno je«, je skušala pozabiti svoja pastorka in vse zlo, ki ga jima hoče prizadeti; tembolj pa se je trudila misliti na svojega Andréja ... Oh, in videla ga je pred seboj veseloga, smejočega se, s trepetajočimi odsevi solnca v plavih kodrastih laseh ... Vizija je bila tako živa, da se je v srcu nesrečne matere rodila želja, da bi mogla mrtvememu dečku izkazati kako ljubeznivost. Urno se je odločila; natrgala je najlepše bele erike, da jo ponese v cele snope naložene, v sinčkovo sobo, ki jo je hotela bogato okrasiti kakor kak raj. Odkar je deček umrl, ni smel nihče prestopiti praga te sobe. Eliza-

beta sama jo je čedila, vse je ostalo na starem prostoru, nihče drugi — kakor ona — se ni smel dotakniti dečkovih igrač. Vsak dan je odpirala okna, brisala prah ter iskala v tem početju tolažbe in pozabnosti resnice.

In zopet je hitela mlada gospa na mesto svoje največje sreče. Težki, skoraj pretežki so bili snopi cvetlic v njenem naročju. Hitro je prekoračila ozeleleni vrt, da bi bila tem preje na ljubljennem prostoru, sličnemu gomili sreče, kjer človek plaka in katero krasi s cvetjem ...

Mlada žena je bila tako zatopljena v svoje misli, da ni opazila kočijaža, ki je umival na dvorišču mali angleški voz. Güy in Alice sta bila že doma. Ko je stopila Elizabeta na hodnik, ki je vodil v sobo njenega dečka, je bila skoraj praznoverno iznenadena; videla je namreč sicer vedno dobro zaklenjena vrata napol odprta ter slišala v sobi kramljati otroka, ki je nanja mislila vse jutro v krivičnem sovraštvu. Z burno utripajočim srcem se je ustavila, pritisnila snope tesneje k sebi ter poslušala ... Izprevidela je, da sta jo otroka prehitela; spominjala sta se na ganljiv način svojega vrstnika. Tudi njuno naročje je bilo polno cvetlic, katerim sta pridejala v svoji otroški priprostosti še pisanic; kupila sta jih pred cerkvijo, da bi se mali bratec kakor vedno — tudi letos udeležil tega praznika.

»Ta šopek deniva semkaj«, je dejala Alice. »Ali še veš, Güy, tu sem je spravljal André svoje zlate hrošče; glej, v to-le šatulo.«

»Da«, je odgovoril Güy. Čez nekaj časa je pristavil: »In tu sem položiva piruhe, kakor sva storila lansko leto. Kako je bil vesel, ko jih je našel! Oh, kako bi ga rad zopet videl!«

»To je popolnoma nemogoče, ker je mrtev; toda v nebesih ga zopet najdeva«, je odgovorila Alice.

»A ko bi sedaj mahoma vstal od mrtvih?« je dejal mali deček zamišljeno. »Tudi Lazar je vstal od mrtvih in Krist tudi ... Vsak večer in vsako jutro prosim Boga, da bi bratec kmalu vstal od mrtvih. Vem, da ga tudi mama za to prosi. Misliš, da ne? ... Seveda bi bil čudež, če bi se to zgodilo, toda zakaj bi ljubi Bog mami na ljubo ne naredil čudeža? ... Saj končno, jaz vendar verujem, da se gode čudeži.«

Mali preprosti deček pač ni slutil, da so njegove besede v resnici vplivale čudodelno ter da se je zgodil čudež malo korakov od njega v duši žene, ki je še pred kratkim v svoji strašni bolesi komaj ločila pravico od krivice, in ki bi bila skoraj postala najzlobnejša in najbrezsrčnejša mačeha.

Tiho je odprla Elizabeta prislonjena vrata. Prestrašena, v zadregi sta se ozrla otroka v mlado gospo. Ali bo huda? Toda ne, z ljubeznivim nasmehom jima je izročila snope cvetlic:

»Dajta mu tudi te cvetke, pridenita jih svojim.« In vroče, strastno ju je objela ter ju pritisnila na svoje srce. Tudi ona je zopet našla otroka, ki bi ju bila

skoraj izgubila. Plakala je; njena bolest je ostala sicer enako velika, toda postala je milejša v novovzbujajoči se nežnosti do svojih pastorkov. Zdelo se jej je, kakor da jej šepeta glas pokojnega Andréja: »Ljubi ju, kakor ljubiš mene!« ... Grdo ljubosumje, zavist, vsi slabi sklepi so se razkadili v njenih poljubih, in zopet se je izvršila v človeškem srcu velika, od cerkve proslavljana tajnost večne pomladi življenja: Življenje je premagalo smrt, ljubezen je zmagala sovraštvo.

Bela roža.

Jaz ljubim tvoj nemir,
skrivnostna bela roža,
jaz umem tvoj trepet,
ko pomlad te poboža. —

Nevesta zdiš se mi,
ki snema veneč z glave,
drhti v naročju možu
brez želje, volje prave...

Jaz ljubim tvoj nemir,
ko pomlad te poboža,
jaz umem tvoj trepet,
skrivnostno bela roža!

Ivo Zoran.

Naši posli.

I.

Zdravo jedro države je obitelj ali družina, važen del družine pa so posli. Tudi za posle mora biti gospodinja druga mati, ne pa mačeha. Skrbeti mora, da postanejo več ali manj deležni veselja in tudi žalosti družine. Ž njo delajo in se trudijo, njej posvečajo svoje moči. Dobri, vestni posli so pravi blagoslov v hiši. Dobra, varčna kuharica, vestna pestunja, marljiv, hlapec so zlata vredni.

Toda če se snidejo dandanes le dve-tri gospodinjne začno takoj zdihovati o tem, kar jim najbolj teži srce, — o svojih služkinjah, ki so baje trmoglave, malomarne, hudobne in nezanesljive. Vsako delo jim je pretežko in odveč, a vsako plačilo premajhno.

Gotovo govore te gospodinjne v prav mnogih slučajih resnico, kajti mnogo poslov je pravi križ družin. Dekleta, ki prihajajo navadno z dežele v službo, nimajo niti pojma o svojih dolžnostih; ne znajo dobro prati, ne skrbno pomivati, ne kuhati, ne likati, ne pospravljati in ne čediti. Vsega tega se morajo kmetiška dekleta večinoma naučiti šele od svojih gospodinj. In dekletom in gospodinjam je treba seveda pri tem velikega potrpljenja. Ko pa se posli enkrat vsega navadijo, tedaj si hitro poiščejo novo, udobnejše službo, kjer dobe prav zato, ker so že izurjeni, tudi večjo plačo ... In gospodinja malomeščanskih krogov je pri-

morana vedno nanovo iskati ter izučiti zopet drugo dekle, kar postane sčasoma vsekakor silno mučno in za današnje drage čase, ko je pač dobro, da pomaga tudi žena nekoliko možu služiti kruh, naravnost neznosno in krivično. V tem oziru bode treba v poselskem zakonu pač pravičnejših določb!

Če preiskujemo vzroke te splošne nezadovoljnosti nepristransko ter uvažujemo tudi tožbe poslov o gospodinjah in gospodarjih, uvidimo, da je krivda kolikor toliko na obeh straneh. — Kjer gospodinja izpolnjuje svoje dolžnosti napram poslom in se tudi posli trudijo s pridom vršiti svojo nalogo, tam sta lahko zadovoljna oba dela.

Kako naj torej ravna vrla gospodinja s svojimi posli?

Ko iščeš novega posla, skrbno poižveduj, kako so bili ž njim zadovoljni v prejšnji službi. Vendar pa ta vir ni vedno popolnoma zanesljiv, ker je tudi nekaj takih gospodinj, ki grajajo svoje bivše služkinje prav zato, ker niso več v njih službi. — Oziraj se na poselsko knjižico oziroma na izpričevalo, ki je v njej. Če čitaš le med vrsticami, da dekle ni sposobno, ali je morda celo nepošteno, ako izveš, da ne ostaja nikjer dalje časa v službi, nego jo izpreminja vsak čas, tedaj ne jemlji dekleta v službo.

Gospodinja, ki je za svoj poklic sama zadostno izučena in ima veselje do dela, si pač najrajša vzame mlado dekle, ki ga potem sama izuči. Seveda mu mora plačo po zasluženju in po uporabnosti primerno poviševati, da ne pride služkinja v izkušnjava, premeniti si službo. Na hvaležnost za trud, ki si ga imela ž njo, pač ne smeš računati.

Če se ne maraš ubijati s popolnoma neizvežbano služkinjo, bi ti svetovala, da ne jemlješ posla od ljudi, ki žive boljše in razkošnejše, nego moreš živeti ti. Taki posli so namreč razvajeni in vedno primerjajo, čestokrat celo zaničljivo grajajo ter te spravljajo vsak hip v slabo voljo s svojimi opazkami: »Tam smo pa imeli tako in tako ...« Ker je bilo v prejšnji hiši vsega v obilici, taki posli bržčas niso vajeni varčevati ter so razvajeni v hrani in drugem.

Tudi ne jemlji dekleta, ki takoj prvi trenotek, ko stopi predte, začne opravljati svojo prejšnjo gospodinjino! Saj iz tega lahko takoj sklepaš, da bo nekoč tudi o tebi tako govorila. Tako dekle ne more vzbujati zaupanja, nego se moraš bati, da postane kdaj plačana sovražnica tvoje hiše. — Pazi tudi, da je dekle zdravo.

Služkinje izbirati je torej neprijetna stvar, in gospodinjam skoraj ne preostaja družega, kakor da iščejo tako dolgo, da si dobe pravo. Glavno je pač, da je dekle pošteno, redoljubno, zdravo in čisto, da je nekoliko izurjeno v običajnih vsakdanjih poslih ter vsaj malo v kuhanju. Če ima veselje do dela, se hitro izpopolni ...

Ko pride posel v službo, ga sprejmi prijazno in dobrohotno, da dobi takoj spoštovanje do tebe. Raz-

Najboljša je Zvezdna cikorija!

grni mu tekom dne ves hišni red, kar storiš najlažje in najboljše najprej polagoma ustmeno, potem pa še pismeno. Dobro je, da napišeš služkinji dnevni red vsega tedna. Seveda moraš iz lastne izkušnje vedeti, da se ta »red« tudi res da izvršiti.

Če hočeš dekleta res dobro poučiti, pa ne zado-
stuje samo to, ampak je tudi neobhodno potrebno, da si prve tri dni skoraj ves dan poleg posla ter sama kažeš, kako treba narediti to ali ono . . . Da je to mogoče, pa mora biti gospodinja v vsem dobro poučena, znati mora opravljati vsak — najnižji in najvišji — posel, sicer ne uživa pri svojih služkinjah nikakega ugleda in jim sploh ne more kazati, česar sama ne zna.

Če delaš prve dni s služkinjo, bo ta takoj uvidela, da ima pred seboj razumno gospodinja, ki ve, koliko se da brez posebnega truda in ropota narediti tekom dne.

Pri vseh navodilih bodi natančna, a ne zahtevaj takoj popolnosti. Bodi potrpežljiva in dobra, zlasti če vidiš, da se dekleta trudi, ustreči ti. Pokaži stvar enkrat—dvakrat, potem pa naj jo izvrši posel sam. Spočetka pojde to morda težko in počasi, toda ne izgubi vztrajnosti in potrpežljivosti! Če boš hotela vedno vse sama opravljati, in sicer iz strahu, da ti posel česa ne pokazi, ne dosežeš nikdar, da bi bila tvoja služkinja samostojna v izvrševanju gospodinjskih opravkov. **A k a k o v a ž n a i n p o t r e b n a j e t a s a m o s t o j n o s t!** Zgodi se, da se zamudiš kje zunaj, ali imaš obisk, ali pa zboliš — in tedaj se ustavi vse kolesje, vse je narobe po hiši. Če nimaš kolikor toliko samostojne služkinje, potem sploh ne moreš iz hiše, bolna ne smeš biti nikdar, in za nič višjega se ne smeš zanimati! Tako si po lastni krivdi prava sužnja vse svoje družine in svojih poslov. Vse svoje telesne in duševne moči porabiš v dnevnih opravkih ter moraš postati končno razdražljiva in sitna.

In kdo ima pri tem največjo škodo? Ti sama! Mož in otroci so izgubili v tebi prijateljico, enakopravno tovarišico ter si iščejo družbe — prijatelj in prijateljic — drugod. Ti pa pometaš, kuhaš in šivaš ter — samevaš.

Kakor je torej neprecenljive vrednosti pridna in delavna gospodinja, mora vendar misliti na to, da človek ne živi samo od kruha, nego da ima žena in mati še druge dolžnosti in druge potrebe. Gospodinja ne sme biti dekla, sicer bo imela kmalu ugled in pravice deklet, ne pa gospodinje!

Zato naj umna gospodinja prepušča sčasoma tudi boljše dela svoji služkinji, če vidi, da je sposobna za to. Tudi posel ima svojo čast ter se čuti užaljenega, če mu prav nič ne zaupamo. Da pa se ne vgnezdijo v hiši kake malomarnosti, mora gospodinja pač vedno kazati, da vse vidi in vse sliši. Kjer ne zadošča rahla beseda, naj mirno in ljubeznivo posvari. Ako je treba

večje resnobe in stroge besede, naj tudi strogo zahteva, kar ima posel storiti ali opustiti. Nikdar pa naj ne rabi gospodinja žaljivih besed in psovk ter naj ne dela zaradi vsake malenkosti krika in vika po vsej hiši. Mirna in resna beseda izda več kakor ves hrup. Če gospodinja razgraja in kriči ter jej nikdar ne zmanjka žaljivih besed, potem se ni čuditi, da se tudi posli razburijo in trdovratno ugovarjajo ter kljubujejo.

Če je služkinja lepega vedenja, če je poštena in ubogljiva in če vsaj nekoliko spretno opravlja svoje delo, potem jej male pregreške rajše pregledj. Pomisliti moraš, kako pomanjkljiva je vzgoja takih deklet, zato izkušaj z dobro besedo in z lepim vzgledom izpopolniti, kar poslom manjka zdoma.

Če je več poslov v hiši, določi vsakemu posebej natančno delo, da se ne bo mogel drug na drugega zanašati. Nalagaj pa modro in previdno družini delo; izkušaj si delavca ohraniti pri dobri volji. — Kadar ima posel težko delo, mu privošči kako kupico vina ali piva ter malo boljšo hrano. Če posli vidijo, da gospodinja ve za njih trud ter da priznava njih delo, delajo rajše in marljivejše. Podari tudi služkinjam včasih kako ponošeno obleko, ki se da s pridom predelati; na dan njihovega godu jim kupi kak predpasnik, blaga za srajco ali kaj družega malega. To te ne velja dosti, poslu pa napraviš mnogo veselja ter ga navežeš na hišo. O božiču ali za novo leto pa naj dobi vsaka služkinja večje darilo. Toda kar kupuješ, kupi dobro! Če daruješ obleko, ne sme biti blago tako, da skoraj ni vredno dajati ga šivilji. S tem pa nikakor nočem reči, da bi morala dajati svojim poslom kaj Bogve kako dragocenega. Ne, priprosto, a primerno in trpežno naj bo darilo . . . Bodi v vsaki stvari priprosta in resnična, izbegavaj vso navideznost, potem tudi tvoji posli ne bodo delali samo »na oko«, nego bodo v vsaki stvari temeljiti in natančni. In natančnost ter točnost sta prva pogoja dobrega posla.

Jako težavno je pri poslih zadeti pravo mero zaupanja. Vsekakor ne bodi že spočetka prezaupna, dokler ne poznaš človeka, ki ga vzameš v hišo. Zato ne puščaj dragocenih stvari na planem ter ne vodi svojih poslov sama v izkušnjo. — Vendar pa tudi ne bodi preveč bojzljiva ter ne žali posla s tem, da prav vse zakleplješ pred njim. Imej pazno oko za vse, a ne smatraj vsakogar za tatu! Ne prenašli se ter ne obdolžuj nikogar po krivem in nepremišljeno. Ne misli takoj na nepoštenost; včasih se po nesreči kaj založi ali izgubi.

Navajaj svoje služkinje na strog red v vsakem oziru, na pokorščino ter zahtevaj od njih vsakokrat natančnega računa za izdani denar. Pojdi tudi večkrat sama nakupovat, da se osebno prepričaš o ceni živil.

Lepo posodje, srebrno namizno orodje ter druge dragocene stvari hrani v sobi, nikdar pa ne v kuhinji! Če si jih rabila, naj jih služkinja dobro očedi ter takoj zopet odda v sobo, ozir. v posebne predale s ključi.

Postopaj s svojimi posli človekoljubno ter jih ne grajaj vpricho drugih. Privošči jim tudi dovolj počitka ter si uredi tako, da jih ob nedeljah kolikor mogoče razbremeniš. Tudi posel naj ima svoje svobodne ure. Takrat se pa ne vtikaj preveč v njegove razmere. Ko je služabnik opravil svoje delo, tedaj je prost človek kakor ti, in spoštovati moraš njegovo svobodo, dokler se ti ne pokaže, da jo uporablja napačno, sebi v škodo ali tebi v sramoto!

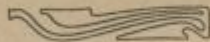
Skrbi, da dobi vsak, kar mu gre. Plača ne sme nikdar zaostajati! — Ne odpravi takoj bolne služkinje ali bolnega hlapca iz hiše, če nima kake nalezljive bolezni, temmanj če je posel že dolgo v hiši in ti zvesto služi.

Tudi ne oviraj poslov v izvrševanju verskih opravil; spoštuj njih versko prepričanje!

Kadar posel iz kateregakoli vzroka zapušča službo, mu zapiše gospodinja izpričevalo v poselsko knjižico. Izpričevalo izjavlja, koliko časa je dekla služila v dotični hiši ter pove ali je bila lepega, poštenega vedenja, zvesta, pridna in spretna. Tudi mora gospodinja v izpričevalu povedati, ali je bila služkinja zdrava odpuščena. Če gospodinja iz opravičenih razlogov ne more v izpričevalu naštetih vseh teh lastnosti, naj zamolči tisto lastnost, ki manjka poslu; zamolčati jo pa sme le tedaj, če more res dokazati, da dotična oseba te lastnosti nima, ker sicer se posel lahko pritoži pri sodišču.

Postopaj s posli vedno pravilno in pravično, potem boš imela tudi ti pravico zahtevati od njih, da ti store v popolni meri svojo dolžnost!

Ivanka Smrekarjeva.

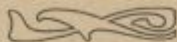
Trpin.

Zapel je zvon z visokih lin, turbno je zapel, nekdo s sveta varljivega nocoj slovo je vzel.

Tam v koči borni bled mrlič na postelji leži, ob njem sirote vzdisejo — a oče večno spi.

Zanj v kočah bornih molijo:
»Blag bodi mu spomin!«
v palačah pa mu rekajo:
»Vsaj manj je en trpin.«

Zbiško Rusin.

V jeseni življenja.

Na sadnem vrtu malega, svetlega gradiča je ležala v pleteni gugalnici gospa Amalija, soproga lastnika te graščine, žena vseučilišnega profesorja, ki je preživel kakor druga leta tako tudi letos velike počitnice na deželi. Ob nogah ji je ležala mala, zlato-obrezana knjiga, bela, ozka roka je podpirala blede čelo, njene napol zastrite oči pa so zrle po zamolklih

slemenih, ki so vsenaokrog obdajala grad in komaj vidno zarudevala v temnorožasti svetlobi zahajajočega solnca. Obraz gospe Amalije je bil fin in prozoren, da so se videle ob sencih drobne žilice, majhne, komaj razločne gubice ob očeh so pa pričale, da je imela gospa Amalija cvetočo pomlad življenja že za seboj. Od severa preko vrhov, obraslih z deviškimi brezami je zapihala prva boječa jesenska sapa, nalahno so se priklonile tenke breze, zašumele so bogato obložene veje sadnih dreves, nežno telo v pleteni gugalnici pa je vztrepetalo pod hladnim poljubom prvega jesenskega vetra.

Nekako pred desetimi leti je bilo, ko je podala Amalija, drobna in cvetoča, sedanjemu svojemu soprogu roko za življenje. Njen oče, udovec in upokojen uradnik, je bil vesel in ponosen, da je svojo jedinko tako sijajno preskrbel, da ji je pridobil moža, čegar ime je malone slovelo v učenjaških krogih. V njeni mladosti, sanjarski duši je sicer živelo nekaj lepih, a že nekoliko obledelih spominov na dve, tri srečne ure, ki jih je preživela skoraj še otrok, na pol razvito devojčce v družbi samozavestnega pogumnega mladeniča: poln zlatih nad se je odpravljal v tuje, neprijazno mesto, da se posveti nadaljnim študijam in postane nekdan slaven in imeniten. Takrat pa — tako sta sanjala — se povrne veselega obraza in jasnih oči, v kočiji se pripelje ponjo in jo povede na svoj dom kot svojo ženo in družico. Ko je pa zasijala pred njenimi očmi brezskrbna bodočnost, ko ji je oče vedno resneje in strožje prigovarjal, naj ne zametava v slepi lahkomišljenosti nujene ji sreče, je stopila mlada in neizkušena pred oltar s sicer nekoliko postarnim, a premožnim in slovečim možem. Takrat, ko je položil duhovnik njene mehke prste v koščene roke priletnega moža, so obledeli oni lepi spomini skoraj popolnoma.

V velikem mestu, kjer je predaval njen soprog mladim, drznim ljudem svojo učenost, jo je objelo šumno življenje. Z vsem neizrabljenim ognjem svoje mladosti se je vrgla v vrtinec tega valovitega življenja, pohajala veselice, šumne zabave, dobrodelne prireditve, posečala redute, gledališče, opero, skratka ni je manjkalo nikjer, kjer je vladalo veselje, odmevala razposajena, velikomestna radost. Ni ji branil tega njen soprog in prej kakor slej predaval suhoparno svojo učenost o izkopinah in starožitnostih Grške in Italije.

Ali kolikor se je Amalija trudila in silila, da bi naprej in naprej plavala v razburkanih valovih tega razkošnega življenja, bolj in bolj je čutila, da ves šum in prisiljeno veselje ne moreta izpolniti praznote njene duše, ne utešiti utripajočega srca, koprnečega po nečem, česar ni našla v družbi teh v svili šumečih dam, v razgovorih z gospodi, lepo počesanimi in gladko se kretajočimi. Utrujena in prenasičena je jela ostajati doma, začela se je umikati oficialnemu življenju, iskala je miru in utehe doma. A tu so jo objemale prostorne sobe velikega stanovanja, in kolikor prostornejše so

Zahtevajte Zvezdno cikorijo!

bile, toliko bolj se je čutila osamljeno in zapuščeno, toliko silnejša je bila praznota, ki je legla moreče in uničujoče na njeno dušo.

Da bi se vsaj za nekoliko mesecev v letu izvila iz objema železnoledene oficialnosti, je pregovorila svojega moža, da je kupil v njenem domačem kraju mal gradič in nekoliko zemljišča. Tu sem sta se vozila vsako leto v poletnem času, ona je posedala po vrtu, se šetala po gozdovih, on pa je kopal, brskal in raziskaval povsod naokoli, stikal po prašnih arhivih sosednjih gradov, kupoval majolike in stare vaze, ni pa imel očesa za lahno temneče se gozdove, za pogorska slemena, zarudela v tihi radosti in kopajoča se v solnčnih žarkih, za pólnorodeča neslišno in nevidno šumeča žitna polja, zlasti pa ni imel očesa za oni blede, prosojni obrazek svoje soproge, za njene velike oči, zroče v tihi žalosti in neizpolnjenem hrepenenju v svet.

Molčeča je postala gospa Amalija, trudne so bile njene kretnje, neodločen njen korak navzlic vsej lepoti in mladosti. One prve dni bližajoče se jeseni, ko je preko brezovih slemen in borovih gozdov potegnila ostra sapa, da je vztrepetalo njeno nežno telo, se je trudno dvignila iz gugalnice in se nameravala napotiti v notranje prostore gradiča; kar zasliši nedaleč šum bližajočih se oseb, glasno razgovarjajočih. Očividno je pripeljal njen soprog goste. Obstala je na vrtu in hladno pričakovala prihajajoče. Izza ogla so se pojavile tri osebe. Bile so to njen mož, neki sosednji graščak, tretji, visok in raven, pa ji je bil neznan.

Profesor ga je predstavil: inženjer Konstantin Vezén, ali Amaliji ni bilo treba slišati imena, švignila je z jednim samim pogledom preko obraza, krepko rezanega in ponosno črtanega, in lahna rudečica ji je pokrila lice. V tistem samem hipu je vzplavala pred njenimi očmi rožnata preteklost in bilo ji je, kakor da izginja sedanost in da se porajajo v njeni duši spomini nekoč doživelega. Pred njo je stal oni samozavestni, pogumni mladenič — sen njene izgubljene mladosti.

Onadva sta šla v grad. Amalija in Konstantin pa sta stopala globokeje v vrt. Pri izsušenem vodometu sta obstala. Njuna pogleda sta se srečala.

»Ali se nočete malo odpočiti?« je vprašal tiho in sedel na rob vodometu. Sence so padale na oba, le na najvišjih vršičkih dreves je blestel še solnčni sijaj. Polagoma se je odtrgal tam gori uvel list, zdrknil preko Amalijinega ramena in padel k njenim nogam.

V njeni notranjosti pa so vstajale nekdanje podobe. Cvetoča pomlad je bila. Po mehkem mahu sta stopala dva čisto mlada človeka, skoraj še otroka. In deček je stresel tenko drevesce, da se je sto in sto cvetov osulo in se vjelo v dolgih laseh deklice. »Glej, Malči, taka boš, ko postaneš stara gospa z belimi lasmi.« — Kako sta se takrat smejala! Starost? Tako daleč, daleč je še bila.

Amalija je dvignila pogled, zakaj čutila je, da počiva njegovo oko na njej, in ko ga je pogledala, je nalahno prikimal, kakor da se tudi on spominja preteklega.

Prisedel je k njej in jo prijel za roko. Prosojna in nežna je počivala v njegovi. Bela in lepa je ostala, nič ji niso prizadela leta. In kar je bilo trdega in hladnega v njegovem srcu, je izginilo, samo veliko sočutje ga je napolnilo vsega. Kako slabotna in brezmočna je bila pač ta roka — prav nič ustvarjena za samostojno delovanje.

Zavel je mrzel večerni veter in temnilo se je. Konture so se jele izgubljati in stvari so se pogrezale v noč. Skozi temo je čutil njene poglede vprašujoče in vendar brezupno njega motreče. In napolnilo ga je neskončno hrepenenje, da bi ji pomagal, jo tolažil. Ali kaj naj bi storil za njo? Pri vsej svoji jekleni moči je bil vendar popolnoma nezmožen — ni ji mogel odvzeti bridkosti in jo položiti na svoja ramena, ni se mogel boriti zoper njeno bol in jo premagano k tlom vreči, ničesar ni mogel kakor ostaviti jo in hiteti naprej v široširni svet.

Predno je pa šel, se je sklonil in ji še enkrat poljubil obe roki.

Veliko je pretrpela Amalija v življenju, ali nič je ni tako bolelo, kakor ta poljub — in vendar je bil tako lahen in nežen.

In v jednom samem trenutku je pregledala vse življenje, kar ga je bilo za njo — jesen je postala v njem, ne da bi bilo kedaj gorkega poletja. Iz daljne preteklosti so vstajale medle podobe, nejasni spomini — slični razsulim se cvetovom nekdanje pomladi.

J. V.

Cvetovi moji beli . . .

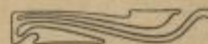
Odpri kelihe so svoje
cvetovi moji beli,
kot spomladanske rože
opojno zadehteli . . .

Prijazno žarke je poslalo
nebeško solnce nanje,
da dihnili so toplo
življenje mlado vanje.

Oj, le dehtite mi cvetovi!
Ko solnce žarke skrije,
iz žalostnih oči naj rosa
vas biserna oblije . . .

Pod okno moj ne pride ljubček,
da vas, cvetovi beli,
utrgal bi, da njemu
na prsih bi dehteli.

Kristina.

Ljubezen v srcu . . .

Ljubezen v srcu svetla je
kot demanta plameni,
kot zvezd na nebu krasna luč
bleste se cilji njeni . . .

A v prahu demanti temné,
ugasnejo plameni,
za črni se oblak zgube
na nebu zvezd prameni . . .

Ljubezen umira — in korak
po stezi spè peščeni . . .
ne k ciljem več — v objem hiti
koščeni, beli ženi . . .

Kristina.

Iz ženskega sveta.

Ruska junakinja, Marija Špiridonova. Ruska zgodovina šteje lepo število junaških žen, uprav jeklenih, neupogljivih značajev, ki so žrtvovale z največjim samozatajevanjem, da, celo z zaničevanjem svoje življenje za dobro stvar, za svoje prepričanje za — svobodo. Tudi nedavno je bila obsojena zopet mučenica — v besede pravem pomenu — na smrt na vešalih. Bila je to Marija Špiridonova, mlada študentka, ki je ustrelila po odredbi ruskega revolucionarnega odbora gubernijskega svetnika, tirana Lušenovskega. Ko so jo prijeli ter v preiskovalnem zaporu so jo uprav nečloveško mučili. Izkopali so jej eno oko, izgubila je sluh, odrezali so jej jezik, ves obraz in vse telo je ena odprta rana, tako so jo pretepali. — Smeli odgovori Špiridonove so napravili pred sodiščem na vse globok vtisk. Priznala je brez okolišev, da je po nalogu socialno-revolucionarne stranke umorila Lušenovskega, da ga kaznuje za okrutnosti, ki jih je počenjal napram kmetom. Po vsakem stavku je kašljala in bljuvala kri. V ječi je namreč vsled hudega trpljenja dobila jetiko. Sam državni odvetnik je govoril za ublažujoče okolnosti in sodišče samo je predlagalo pomilostitev smrtne kazni. Zadnje besede Špiridonove sodnikom so bile: »Ozrite se okoli sebe! Ali vidite kje kak zadovoljen obraz? Celó oni, ki so slavljani, se ne morejo veseliti. Jaz umrem, lahko si izmislite zame najhujše muke, lahko me usmrtite dva-trikrat, mojega prepričanja pa ne morete umoriti! A to prepričanje je: ideja svobode, enakosti, bratstva, ki bo vkljub vsemu vendarle zmagalo!« Tako se bore Rusinje za svobodo! Slovenke pa se brigajo domalega le za — modo, za kuhinjo, za dnevne novice in kvečjemu še za »zanimive« romane.

Ženska volilna pravica. Ženstvo skoraj vsega kulturnega sveta dela z vso vnemo, da bi si pridobilo splošno pasivno in aktivno volilno pravico.

Na Angleškem so ženske pri zadnjih volitvah v državni zbor pridno sodelovale. To delajo že par desetletij; toda to pot so agitirale samo za one kandidate, ki so obljubili prej, da se bodo kot poslanci zavzeli za žensko volilno pravico.

V Italiji je zahtevala nedavno gospa dr. Sacchi iz Mantue volilno legitimacijo, ker govori italijanski volilni zakonik le »o osebah, ki imajo volilno pravico« ter torej žensk izrecno ne izključuje. Ker je gospa Sacchi dobila od volilne komisije volilno legitimacijo ter ni bilo v za to predpisanem času od pristojne strani nikakega ugovora, ima torej ta dama po italijanskem volilnem zakoniku aktivno in pasivno volilno pravico, to se pravi: ona sme voliti in voljena biti. Kakor poroča sedaj berlinski »Vorwärts«, je sklenila socialno-demokratska stranka v Bologni postaviti gospo dr. Sacchi pri bližnjih dopolnilnih volitvah kot svojo kandidatko za okraj Budrio. — Sedaj se je razvila po vsej Italiji burna agitacija za splošno žensko volilno pravico. V Rimu, Floreaci, Milanu, Neapolju, Imoli je zahtevalo že veliko število samostojnih žensk: učiteljic, študentk, poštnih in brzojavnih uradnic, da se jih vpiše v volilno listo, kar se je tudi zgodilo.

V Avstriji so vladajoči reakcionarci seveda zaigrani nasprotniki ženske volilne pravice; socialisti jej nasprotujejo momentanno, češ, da si morajo priboriti najprej sami politična prava, potem pa se bodo gotovo takoj zavzeli za svoje tovarišice. Pa tudi liberalci se skoraj nič ne menijo za to, da bi priborili avstrijskemu ženstvu politične pravice. Tako se je zgodilo, da ni našla peticija dunajskega »Frauenbunda« za žensko volilno pravico niti pri vladi, niti pri poslancih simpatičnega odmeva. Na Čehinje, ki se pridno gibljejo in katerim so se pridružile tudi napredne Slovenke, se seveda tudi ne bodo ozirali.

Mnogo na boljšem je v tem oziru Nemčija, kjer se vse socialno-demokratske stranke krepko potezajo za splošno volilno pravico »brez ozira na spol«. Znani socialist Bebel se je izrekel v seji dne 21. januarja v državnem zboru za žensko volilno pravico, kar se je splošno odobravalo. Tudi glasilo social-demokratske stranke »Vorwärts« pravi v uvodnem članku, da se bo potezal z vso energijo za žensko volilno pravico.

Na Finskem je ženstvo pred kratkim dobilo volilno pravico. To je prva država v Evropi, v kateri imajo ženske iste politične pravice kot moški. Samo na Finskem se ne stavlja ženske v isto vrsto z zločinci in bebcí!

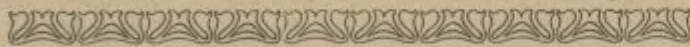
Najboljša je žvezdna cikorija!

Raznoterosti.

Uvelo sadje. Dostikrat se zgodi, da jabolka in hruške, ki se hranijo na presuhih prostorih, postanejo vela in zgrbančena. Če se je to zgodilo, zakoplji sadje v zmerno vlažen pesek, kjer naj ostane tako dolgo, dokler ni koža zopet lepo gladka. — Da ne bo prostor, kjer shraniš sadje, preveč suh, poškopri tla večkrat na dan z vodo ali postavi tja par posod z vodo.

Staro bakreno posodo očediš najlepše takole: Deni jo v tekočino iz 10 delov vode in enega dela žvepljene kisline. V tej tekočini pusti posodo tako dolgo, da postane lepo čedna. Potem jo oplakni v gorki vodi in jo odrgni z drobnim žaganjem.

Lakasti čevlji ostanejo dolgo časa svetli, če jih vsakokrat, ko jih sezuješ, dobro obrišeš s suho krpo ter jih nekoliko namažeš z vasilinom. Če čevlji niso več popolnoma lepi, jih namaži s sledečim mazilom: Rastopi bel vosek nad ogljenim ognjem ter prideni nekoliko drevesnega olja, svinjske masti, terpentinovega olja, (ravnaj previdno, ker se silno rado vname) in sivknega (lavendlovega) olja. To mazilo spravi v pločnate puščice ter pusti, da se ohladi. Potem ga namaži prav malo na obrabljene čevlje in zopet se bodo svetili.

Že v zadnji številki smo prosili vse svoje cenj. bralke in naročnice za naklonjenost, da nam sporočijo naslove svojih znank in prijateljic, ki bi tudi postale naročnice »Slovenske Gospodinje« in nam pošiljale našo naročnino.

Ko smo se odločili vpeljati svojo naročnino, kakoršne še nima noben drug list, smo imeli pomisleke, ali bode ugajala našim cenj. bralkam in ali ne bo preveč sitnosti. Kakor pa iz vsega razvidimo, so vse cenj. naročnice zadovoljne s to naročnino, ki je ni treba plačevati v gotovini, ampak kupi se le naša »Zvezdna cikorija« in z onim listkom pod pokrovcem se potem lahko naroči edini ženski list: »Slovenska Gospodinja«. Naša naročnina ni le edina svoje vrste, ampak tudi najbolj neznatna in tako malenkostna, da si pač lahko naroči vsaka Slovenka »Slov. Gosp.«

Iz naše naročnine je pa tudi razvidno, da mi delamo le na to, da se uresniči velepomembni rek: Svoji k svojim. Mi želimo, da bi kupovale vse Slovenke le: »Zvezdno cikorijo«, da bi podpirale le domača podjetja in tako pripomogle izriniti iz naše srede tujca, žida. Zakaj bi ravno mi Slovenci morali podpirati židovska podjetja, kojih lastniki sicer ljubijo slovenski groš, nas in našo govorico pa zasramujejo? Zakaj bi ravno Slovenec moral biti hlapec in delavec tujega kapitala, zakaj bi mi ne postali sami svoji gospodarji na svoji rodni zemlji! Ako so naši pradedje branili to našo zemljo pred navalami tujega vruga in jo tudi ubranili, zakaj bi pa mi sedaj ne branili tujim oderuhom izkoriščati naše delavne sile in narurne moči. Bodimo sami svoji na svoji zemlji, varujmo svojo last.

Zato pa apeliramo na vse Slovenke, da obrnejo hrbet vsemu tujemu, da podpirajo le domačo industrijo, narodnega podjetnika in obrtnika.

Pospesujte pa tudi razširjanje časopisov, posebno pa »Slovenske Gospodinje«, priporočajte jo vselej in povsodi, kajti ta list je namenjen našemu ženstvu in zategadelj mora prodreti in se razširiti po vsej slovenski zemlji. »Slovensko Gospodinj« mora poznati in imeti vsaka, tudi najpriprostejša Slovenka in zato

smo vpeljali tako naročnino, katero pač lahko vsaka pošlje. Cikorijo rabi vsaka hiša in ker imamo domači izdelek: »Zvezdno cikorijo«, si mora šteti v čast in dolžnost vsaka narodna gospodinja, da se rabi v njeni družini le ta domači izdelek: »Zvezdno cikorija«.

Prepričana mora biti vsaka gospodinja, da je ta cikorija ravno tako dobra in nič slabša od tuje cikorije. Znano nam je dovolj, da mnogim le zategadelj ne diši, ker nima židovske ali švabske znamke.

Ako pa kateri gospodinj v resnici ni ugajala »Zvezdna cikorija«, pa se naj obrne naravnost na tovarno v Ljubljani in naj zahteva vzorec cikorije. Tovarna bode rada poslala vzorec in iz tega bode razvidela vsaka kupovalka, da je cikorija res izvrstna, in da je vsako obrekovanje krivično. Cikorija v resnici ni slaba, tovarna izdeluje dobro blago, ali če je »Zvezdna cikorija«, katero kupi pri trgovcu, slaba, tega pač ni kriva tovarna, tudi ne trgovec, ampak kupovalke same. Trgovec dobi iz tovarne sveže blago, ali ker naše gospodinj ne zahtevajo vselej in povsod te cikorije, leži dolgo časa pri trgovcu in kakor smo že v drugi številki omenili, je cikorija zelo podvržena vplivu zraka in vlage, tako da se v krajšem času izpremeni in se dobroti zelo zmanjša. Kupujte tedaj le to narodno blago in tako bodele dobivale sčasoma le svežo cikorijo in ne stare, ki morda že eno ali dve leti leži pri trgovcu. Ako boste zahtevale le »Zvezdno cikorijo«, si bo pridobilo to slovensko blago v kratkem svoje zaslužno priznanje in veljavo.

Ako vam kak trgovec pomoli tuj izdelek, ne vzemite ga, nego zahtevajte odločno: »Zvezdno cikorijo«. In ako vam drugikrat zopet ponudi židovsko blago, obrnite hrbet temu trgovcu in pojdite k drugemu, ki vam bo dal to, kar zahtevate. Sploh vam pa polagamo na srce, da podpirate v prvi vrsti le odločne narodnjake, katerih ni sram pokazati, da so sinovi slovenske matere.

Razširjajte tedaj »Slovensko Gospodinj«, priporočajte jo vsakemu, a nam pa sporočajte naslove svojih znank, da bomo tudi tem poslali »Slovensko Gospodinj«.

Nekaj dopisov naših naročnic.

Sv. Ana, 18. marca 1906.

Slavno uredništvo!

Sprejela sem »Slovensko Gospodinj« in imam z njo veliko veselje. Kolikor bo v moji moči, bom podpirala Vaše narodno podjetje in edini slovenski ženski list »Slov. Gosp.«

Žal, da se pri naših trgovcih ne dobi Vaša cikorija, zato pa bom odsedaj odločno zahtevala: »Zvezdno cikorijo« in tudi druge bom nato napeljevala, da bomo primorale naše trgovce, da si naroče »Zvezdno cikorijo«.

Zahvaljujem se Vam za »Slovensko Gospodinj« in Vam pošiljam slovenski pozdrav!

Micika P. . .

Cenjeni gospod!

Prosim Vas, da bi mi pošiljali »Slovensko Gospodinj«, katero sem preteklo leto z veseljem prebirala, ker je veliko podučljivega v njej. Ali letos še nisem nič dobila, akoravno sem že večkrat zahtevala list pri našem trgovcu. Zato Vas pa prosim, da mi naravnost pošiljate »Slovensko Gospodinj« in se Vam za to prijaznost objednem zahvalim.

Lujiza Pirih v Škednju.